

Neka terminološka pitanja u našem ribarstvu

Povodom Simpozija Ihtiološkog društva Jugoslavije

Ribarstvo kod nas, kao uostalom i u drugim dijelovima svijeta, naglo se i brzo razvija, zauzimajući sve vidniju ulogu u privredi, nauci, a analogno tome i u politici razvoja zemalja. Ovaj razvitak, noseći sa sobom i svoje specifične forme, nametnuo je potrebu terminološkog uobličavanja u svim granama privrede i društvenog života, pa, razumije se, i u ribarstvu, radi uspješnijeg nacionalnog i internacionalnog sporazumjevanja. U ovu svrhu Odio za ribarstvo FAO — Ujedinjenih Nacija već više od jedne decenije radi na izradi mnogojezičnog rječnika ribarskih termina, dio kojeg je i publiciran. Terminoloških rječnika može se također, naći na ruskom i engleskom jeziku. Bilo je i kod nas inicijativa u tom smislu, samo mi nije poznato gdje se stalo. Međutim, potreba za tim je neminovna, jer »kovanice« izvana, kao neka vrsta modernizma, u ribarstvo brzo prodiru, šire se i udomaćuju.

Na skupovima, u publikacijama, u redovnom međusobnom komuniciranju, često puta se susrećemo s nekim novim terminima, za koje u više slučajeva svatko daje objašnjenje na svoj način. Primjera za ovo ima mnogo, a spomenut ću neke od njih.

Udomaćeno je kod nas da se za uzgoj pastrva u ribnjacima upotrebljava termin **ribogojstvo**, a za uzgoj šarana **ribnjačarstvo**. Značenje obje riječi u korijenu je isto, što znači da se ovi termini mogu i zamjeniti, bez znatnijih posljedica za razumjevanje. Sličan primjer susrećemo i u nekim ekonomskim terminima, kao npr. proizvodnja, prinos, bruto proizvodnja i sl., za koje je svakako potrebno diferenciranje u biološkom i ekonomskom pogledu. No sve ovo, u suštini nas ne bi toliko zabrinjavalo, da u posljednje vrijeme ne gledamo kako se ovaj »modernizam novih izraza i termina« lagano počeo uvlačiti i u kostur našeg ribarstva. Tipično za ovo su dva termina koja sve češće susrećemo u našem ribarskom svakodnevlju, a koji se slobodno interpretiraju po znanju i želji. To su »akva-

kultura« i »ihtilogija«. Poriijeklo obaju ovih termina je strano, te ako bi se oni prevodili po svome značenju, ne bi bilo zabune. Za »**akvakultura**« ne treba mnogo objašnjavati da dolazi od latinske riječi »agua« što znači voda, pa bi prema tome sve što se uzgaja u vodi trebalo biti pokriveno ovim izrazom. Isto bi tako trebalo biti i s terminom »**ihtilogija**« (koji neki da bi bili uvjerljiviji pišu latinskom transkripcijom), koji je kovanica grčkih riječi »ihtios« = riba i »logos« = nauka, ili nauka o ribama, odnosno ribarstvo u našem prijevodu. Međutim, u praksi je tumačenje i primjena ovih dvaju termina različita. Tako npr., neki pod pojmom »akvakultura« podrazumjevaju samo uzgoj riba, školjaka, rakova i sl. u moru, dok uzgoj slatkovodnih riba izdvajaju. Kada bi željeli ovo opravdati, mogli bi to jedino time, što je uzgoj riba i drugog u moru novijeg datuma, pa se i pojam »akvakultura« rodio zajedno s tim. Kod toga, međutim, moramo biti svjesni da činimo grešku, koju npr. FAO nije učinio. U časopisu »**akvakultura**«, koji izdaje FAO, obuhvaćeno je i morsko i slatkovodno ribarstvo, odnosno uzgoj riba i ostalih životinja u moru i slatkoj vodi. Mislim da bi i kod nas trebalo ovaj termin koristiti u ovom smislu.

Mnogo opasnija je, međutim, upotreba i objašnjenje drugog termina, te nagovještava diskusiju većeg obima. O tome govori i najavljeni »Simpozij o aktualnim problemima ihtilogije i ribarstva«. Ne bih htio reći da postoji umišljenost upotrebom ova dva termina, ali očito proizlazi utisak kao da se želi odvojiti ihtilogija od ribarstva. Poželjno bi, po ovome bilo čuti autoritativnije mišljenje od onoga, kojeg sam slučajno čuo i pokušavao sam sebi objasniti. Naime, po svemu se čini da bi pojam »ihtilogija« trebao u sebi obuhvatiti naučnu problematiku ribarstva, dok sam pojam »ribarstvo« samo zanatski dio. Vjerojatno bih upao u istu grešku, u koju su upali i autori ovih termina i objašnjenja, kada bih počeo ovo pitanje gledati, raz-

glabati i o njemu razmišljati kroz svoju prizmu. Međutim, moram reći da u svojoj dugogodišnjoj praksi, kontaktima s kolegama u zemlji i inozemstvu, posjetom mnogim institucijama na četiri svjetska kontinenta, ovakav tretman i podvajanje ribarstva nisam sreo. Mislím da će ovakvo tumačenje pojmova, koji su ipak do sada u svijetu bili čisti, umanjiti vrijednost skoro svih naučnih institucija širom zemaljske kugle. Treba li to značiti da instituti u SSSR-u, SAD, Engleskoj, Francuskoj i drugdje nisu znanstveni i da se bave samo problemima znanstvenog ribarstva, budući da nose ime ribarski instituti (npr. ribarstva, ribov' dstva, pêche et pisciculture, fisheries itd.). Ili još slobodnije razmišljajući, znači li po ovoj analogiji da bi živinarstvo trebalo dijeliti na »avilogiju« i živinarstvo, govedarstvo na »bovilogiju« i govedarstvo itd. Mišljenja sam, ipak, da je prodiranje ovih novih termina u naše ribarstvo umjetna tvorevina, koju su neki slučajno ili tendenciozno nametnuli. Htio bih se osloboditi pomisli da ima umišljenosti i da se iza ovoga skriva nešto vrlo opasno, jer ovakva pojava nosi u sebi opasnost, koja ovog momenta možda nije niti saglediva. Ona, međutim, neminovno u sebi nosi slijedeću fazu, a to je podvajanje kadrova u ribarstvu na ihtiologe i ribare. To bi se drugim riječima moglo prevesti na »kremu« u ribarstvu, koju bi sačinavali ihtiolozi, tj viši slojevi, znanstveni radnici i »čorba« ribani ili masa zanatlija, izjednačena s onim ribarom, koji se svakodnevno bori s nevremenom za svoj opstanak. Kada bi išli dalje i analizirali suštinu, morali bi reći, da se kod ovoga može naći i neka nit klasnog

diferenciranja, što je u svakom slučaju strano i nedozvoljeno u našem društvu. Nije ovdje mjesto parolama ili demagoškim izjavama, ali se ipak mora ukazati na potrebu dalje analize, te ako netko uporno nastoji da umjetnim putem postavi zavjesu tamo gdje je bila davno skinuta, neka potrebu za tim, duboko i naučno obrazloženo, potvrdi i dokaže.

Iznoseći ova pitanja u javnoj diskusiji, želja mi je da čujem i suprotna mišljenja i uvjerljivije argumente, koji bi me razuvjerali u mojim shvaćanjima. Istovremeno sam želio pokrenuti i jedno vrlo aktualno pitanje u ribarstvu, a to je utvrđivanje zajedničke terminologije i izraza, što nas još čeka.

Završavajući ovo svoje slobodno razmišljanje, želio bih da se podsjetimo i ne zaboravimo, da je pok. akad. Siniša Stanković, u svojim predavanjima na Poljoprivrednom fakultetu u Zemunu, prije više od 40 godina rekao slijedeće: »Ribarstvo je nauka koja ima za cilj da se podesnim metodama iskoristi bogatstvo voda.«

Prof. Kiril Apostolski

Primjedba redakcijskog odbora

Smatramo korisnim pokretanje razjašnjavanja terminoloških pitanja u našem ribarstvu. Međutim ne slažemo se sa povezivanjem ove diskusije sa stanjem odnosa u ribarstvu, koje je još, po našem mišljenju, prikazano proizvoljno i nije u duhu zadataka unapređenja našeg ribarstva.